

Lichiditatea din sistemul bancar

Dorina Antohi

**Director adjunct
Direcția Politică Monetară și Modelare Macroeconomică
Banca Națională a României**

**Colocviile de politică monetară - ediția a III-a
„Provocări actuale la adresa politicii monetare”
*București, 18 mai 2010***

Lichiditatea din sistemul bancar *versus* lichiditatea din economie

- Într-o economie modernă, moneda e creată în principal de două categorii mari de instituții:
  - banca centrală - creează moneda centrală (numerar+moneda de cont deținută de anumite entități)
  - băncile comerciale (care atrag depozite) – creează depozite (monedă de cont deținută de publicul nebanancar)
- Lichiditatea din sistemul bancar = monedă centrală (scripturală) deținută de instituțiile de credit în conturile deschise la BNR
- Lichiditatea din economie = numerarul și moneda de cont deținute de publicul nebanancar
- Cele două categorii de lichiditate se deosebesc în principal prin:
  - 1) origine/creare
  - 2) deținători
  - 3) funcții îndeplinite
- ... dar între ele există o relație simbiotică

Moneda creată de băncile comerciale și stocul de monedă (lichiditatea) din economie

- Băncile comerciale creează monedă, în principal, prin acordarea de credite; astfel, se produce expansiunea depozitelor din sistemul bancar;
- Încrederea în moneda băncilor comerciale are ca fundament capacitatea băncilor comerciale de a transforma pasivele lor în monedă a altei bănci comerciale sau în monedă centrală atunci când clienții le solicită aceasta;
- Suma dintre numerarul în circulație (deținut de publicul nebancar) și depozitele (la vedere și la termen) constituite la bănci de publicul nebancar reprezintă masa monetară (stocul de monedă din economie);
- Principalele funcții îndeplinite de această monedă: mijloc de plată, etalon al valorii, mijloc de economisire.

Banca centrală

Active externe nete	 Cont curent banca A
Active interne	 Cont curent banca B
	 Contul Trezoreriei
	Numerar în afara BNR

Banca A

Active externe nete	 Contul companiei X
Active interne:	 Contul companiei Y + 100
- credit sector privat	 Contul companiei Z + 100
+ 100 - credit guvernam.	

Banca B

Active externe nete	 Contul companiei S
Active interne:	 Contul companiei T
- credit sector privat	 Contul companiei U
- credit guvernam.	

Situația monetară

Active externe nete	
Active interne:	
- credit sector privat	+ 100
- credit guvernam.	+ 100

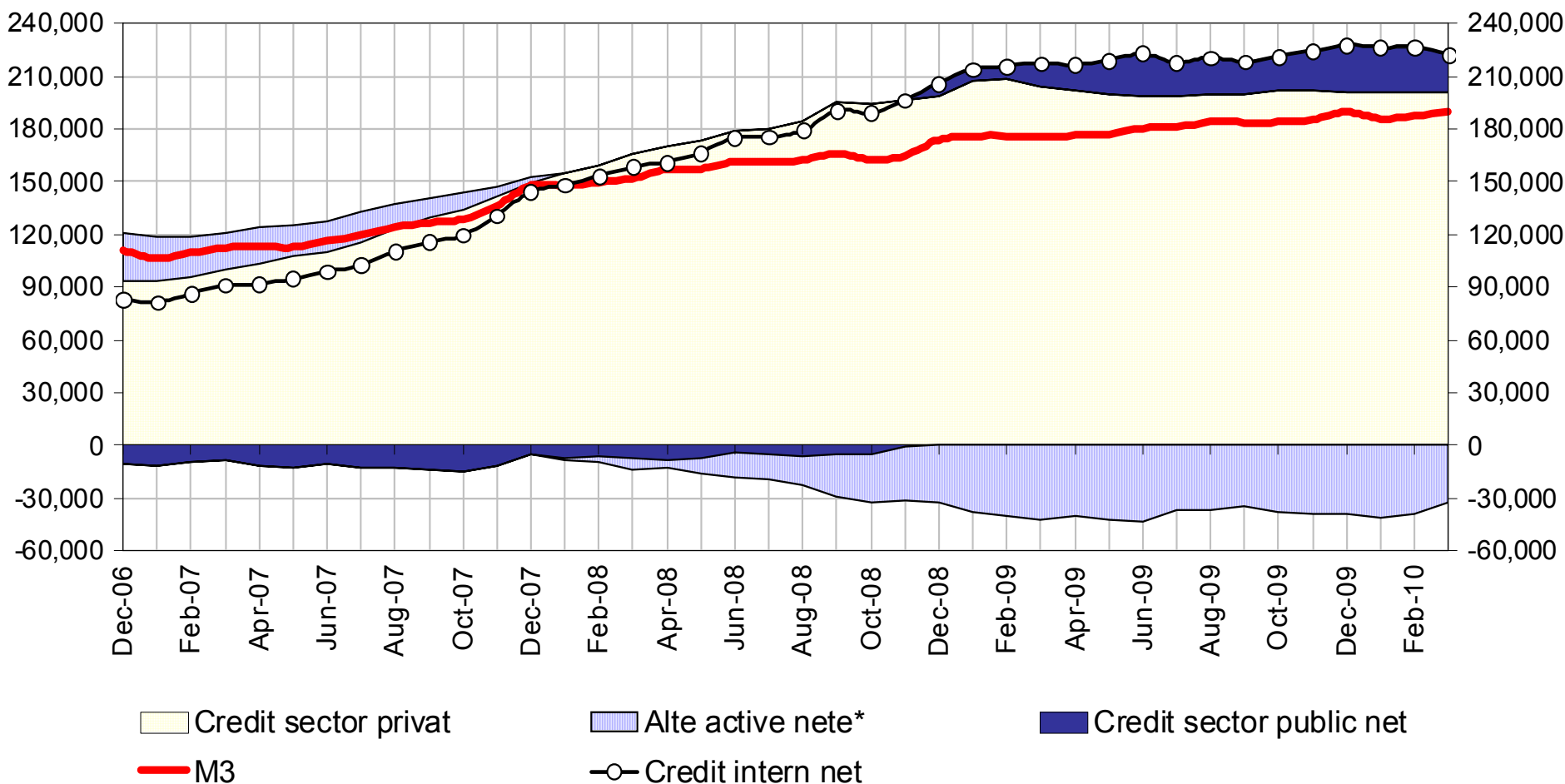
Numerar în circulație	} M1	} M2	} M3
Depozite overnight			
Dep. la termen sub doi ani	+ 100		
Alte instrumente financiare			

via contul Trezoreriei

Masa monetară și contrapartidele principale

mil. lei, sf. perioadei

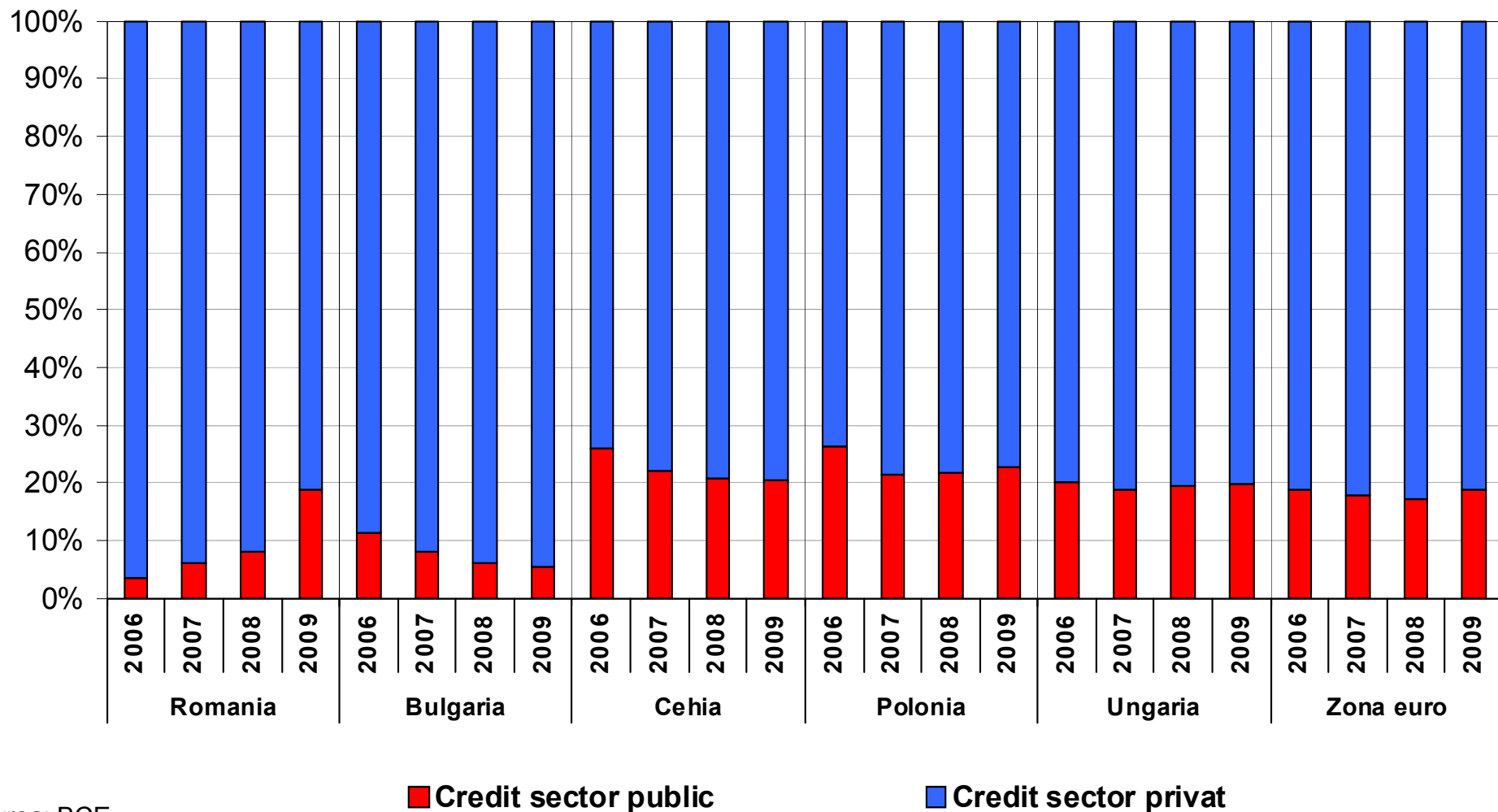
mil. lei, sf. perioadei

* Active externe nete, Conturi de capital, altele

Structura creditului intern

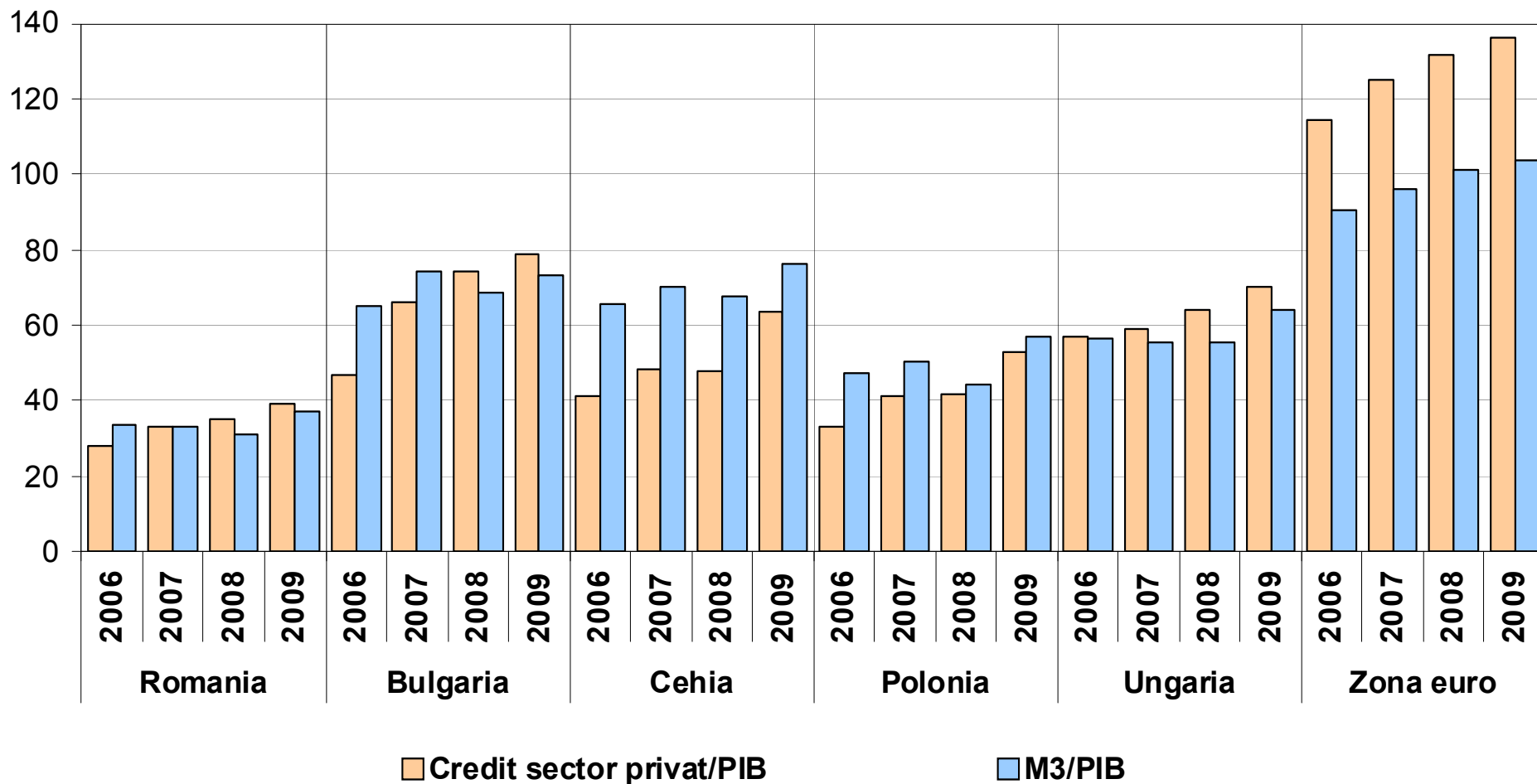
sfarsitul perioadei

Sursa: BCE

Adâncimea financiară

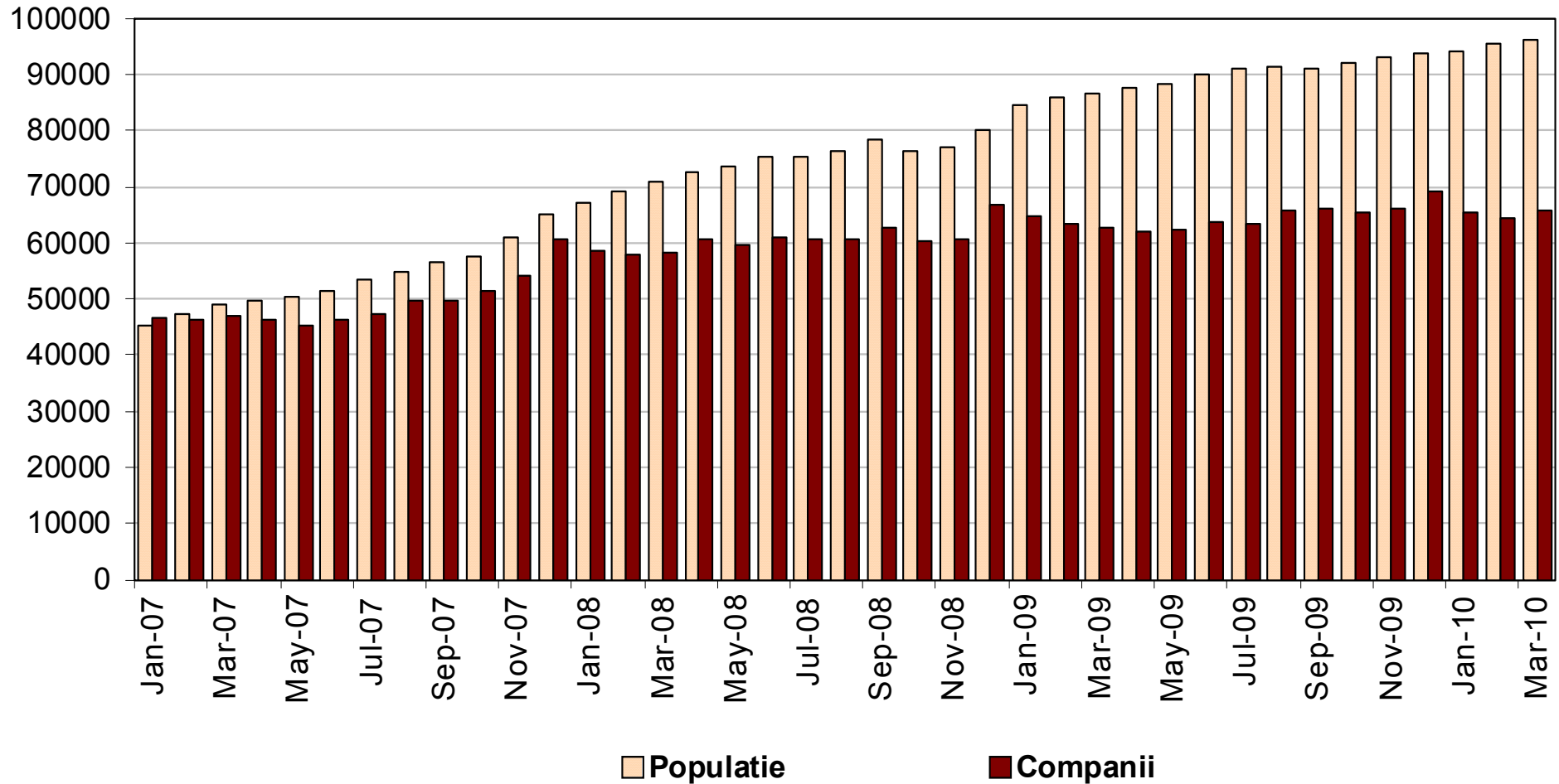
%, sfârșitul perioadei

Sursa: Bancile centrale, BCE, Eurostat

Depozitele din M3 ale populației și ale companiilor

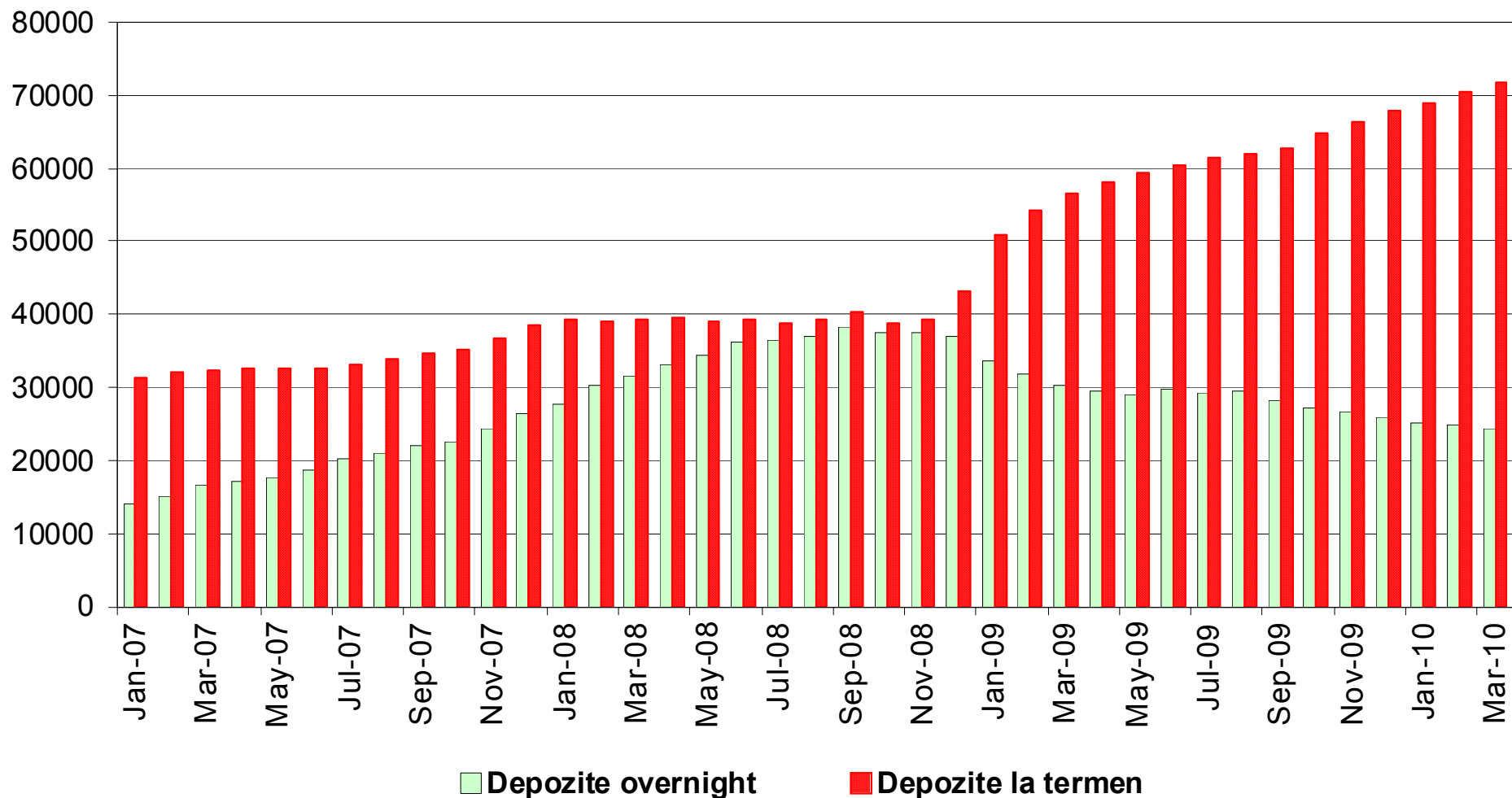
milioane lei, sfarsitul perioadei

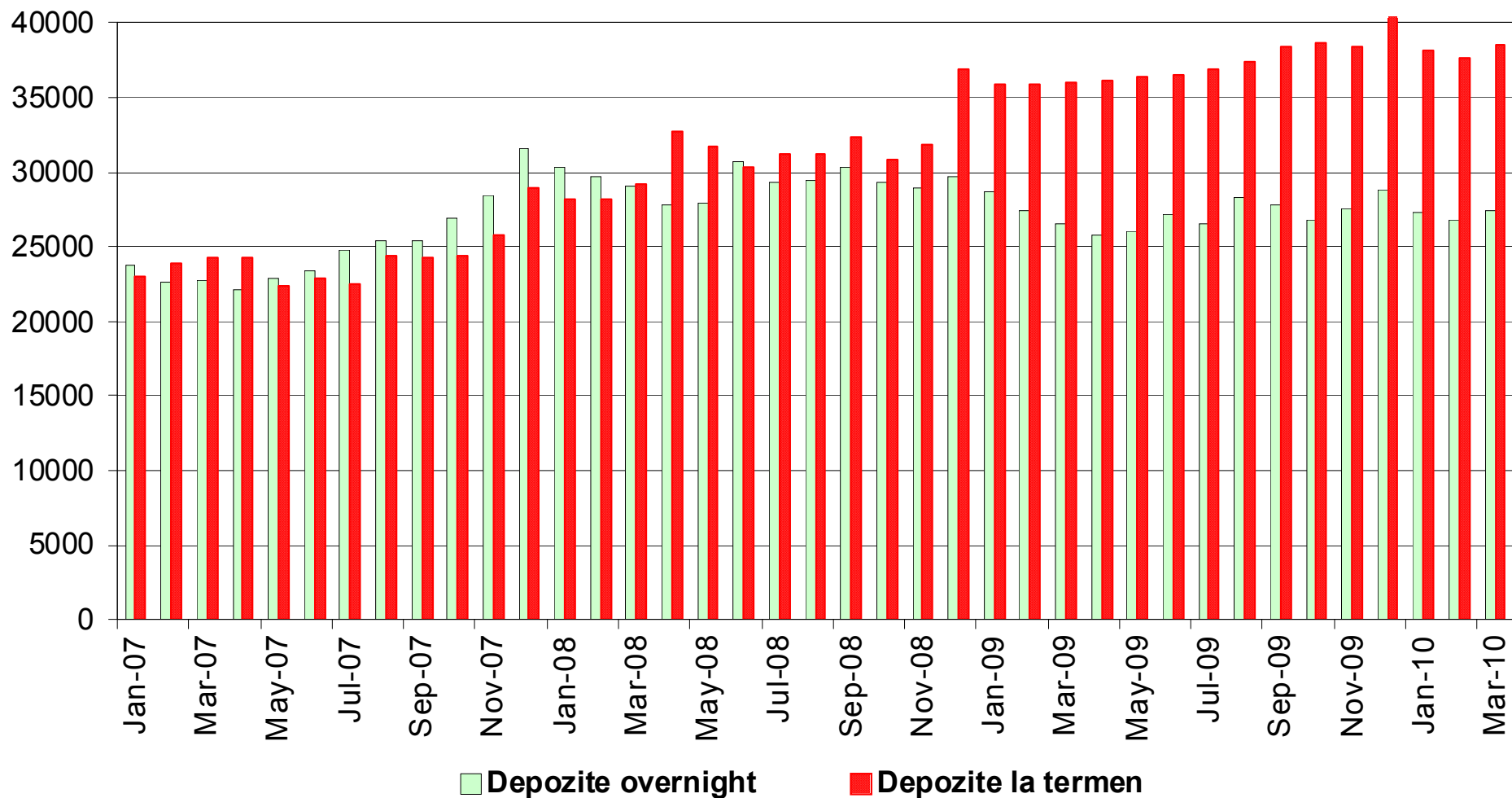
Depozitele din M3 ale populației

milioane lei, sfarsitul perioadei

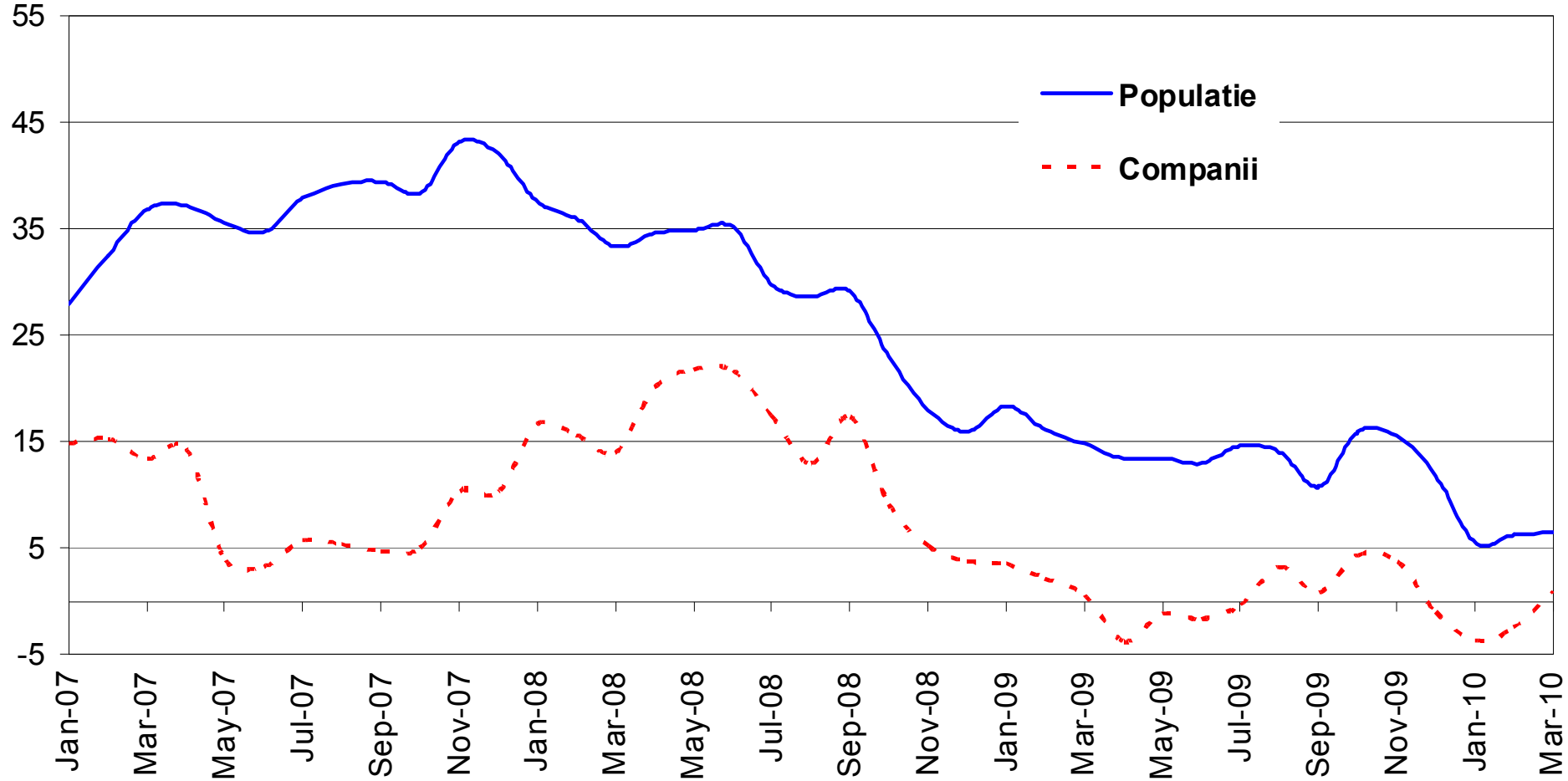
Depozitele din M3 ale companiilor

milioane lei, sfarsitul perioadei

Ritmul de creștere anuală a depozitelor din M3 ale populației și ale companiilor

%, sfarsitul perioadei, termeni reali

Moneda centrală (I)

- Banca centrală deține monopolul ofertei de monedă centrală (*high-powered money*);
- Încrederea în moneda centrală are ca fundament capacitatea băncii centrale de a prezerva valoarea stocului de monedă din economie;
- Principalele surse de creație a monedei centrale: acumularea de rezerve valutare, utilizarea instrumentelor de politică monetară (operațiuni de piață monetară, facilitatea de creditare);
- Formele pe care le îmbracă moneda centrală: numerar și monedă de cont (disponibilitățile băncilor în conturile curente deschise la banca centrală, disponibilitățile în contul Trezoreriei deschis la BNR);
- Moneda centrală scripturală nu poate exista în afara conturilor deschise la banca centrală.

Moneda centrală (II)

- Rolul esențial al monedei centrale (scripturale): realizarea decontării finale a tuturor tranzacțiilor financiare din economie;
- O funcție importantă a băncii centrale: gestionarea și monitorizarea sistemelor de plăți;
- Criteriul principal al acceptării deschiderii de conturi curente de către banca centrală în favoarea unor entități: importanța majoră a entităților respective în cadrul sistemului de plăți (băncile creatoare de monedă și Trezoreria statului);
- Convenția utilizată de banca centrală: evitarea concurării băncilor comerciale în oferirea de servicii bancare către public.

Banca centrală

Active externe nete	 Cont curent banca A	} 100	} Lichiditatea din sistemul bancar
Active interne	 Cont curent banca B		
	 Contul Trezoreriei		
	Numerar în afara BNR		

Banca A

Active externe nete	 Contul companiei X
Active interne:	 Contul companiei Y
- credit sector privat	 Contul companiei Z
- credit guvernam.	

- 100

Banca B

Active externe nete	 Contul companiei S
Active interne:	 Contul companiei T
- credit sector privat	 Contul companiei U
- credit guvernam.	

+ 100

Situația monetară

Active externe nete	Numerar în circulație	} M1	} M2	} M3
Active interne:	Depozite overnight			
- credit sector privat	Dep. la termen sub doi ani			
- credit guvernam.	Alte instrumente financiare			

Banca centrală

Active externe nete	Cont curent banca A	} Lichiditatea din sistemul bancar
Active interne	Cont curent banca B	
	Contul Trezoreriei	
	Numerar în afara BNR	

Banca A

Active externe nete	Contul companiei X
Active interne:	Contul companiei Y
- credit sector privat	Contul companiei Z
- credit guvernam.	

+ 100

Banca B

Active externe nete	Contul companiei S
Active interne:	Contul companiei T
- credit sector privat	Contul companiei U
- credit guvernam.	

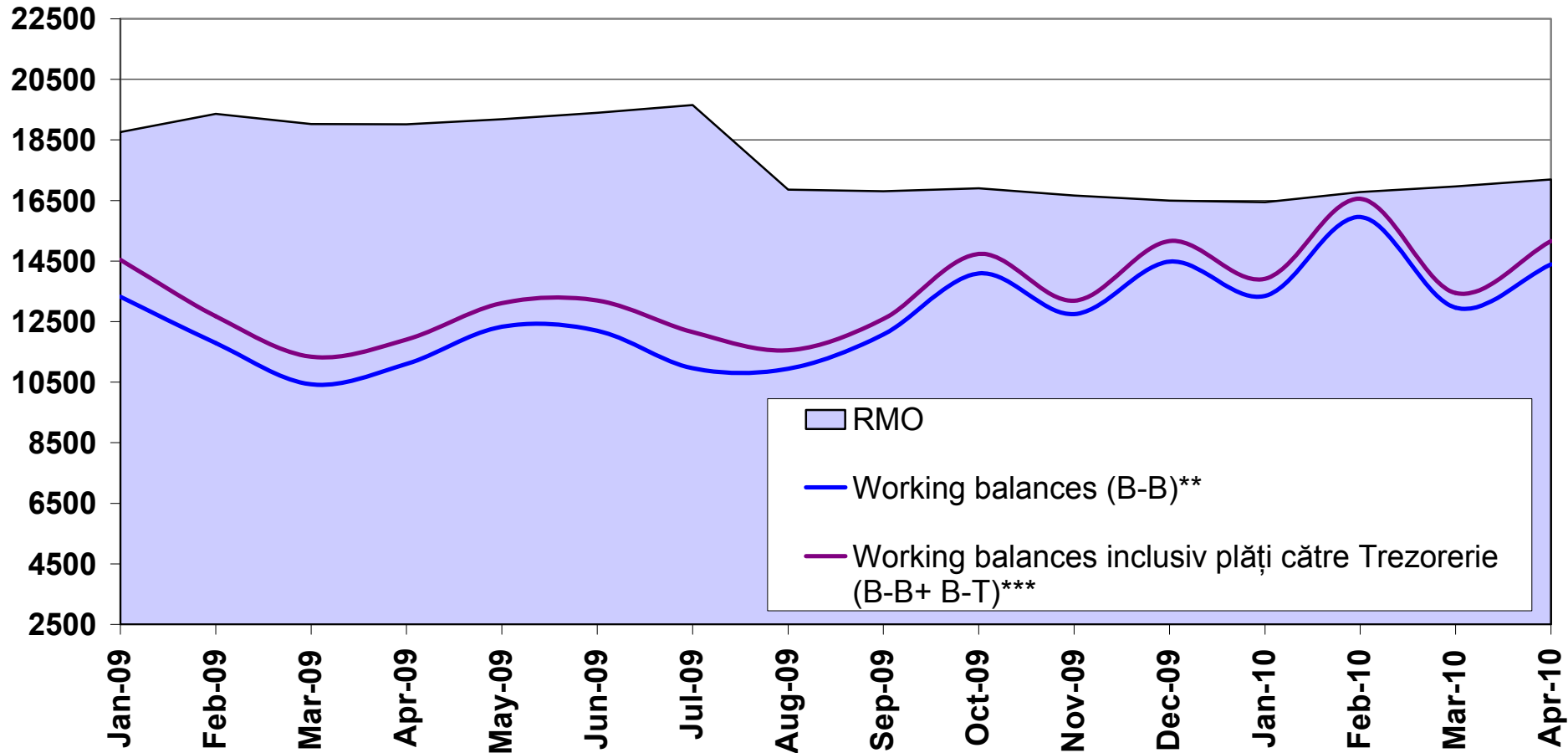
+ 100

Situația monetară

Active externe nete	Numerar în circulație	} M1	} M2	} M3
Active interne:	Depozite overnight			
- credit sector privat	+ 100			
- credit guvernam.	Dep. la termen sub doi ani			
+ 100	Alte instrumente financiare			

Evoluția working balances*

- mil. RON -

*medie zilnică pe perioada de constituire a RMO

**B-B = tranzacții bancă-bancă

***B-T= tranzacții bancă- Trezorerie

Lichiditatea din sistemul bancar

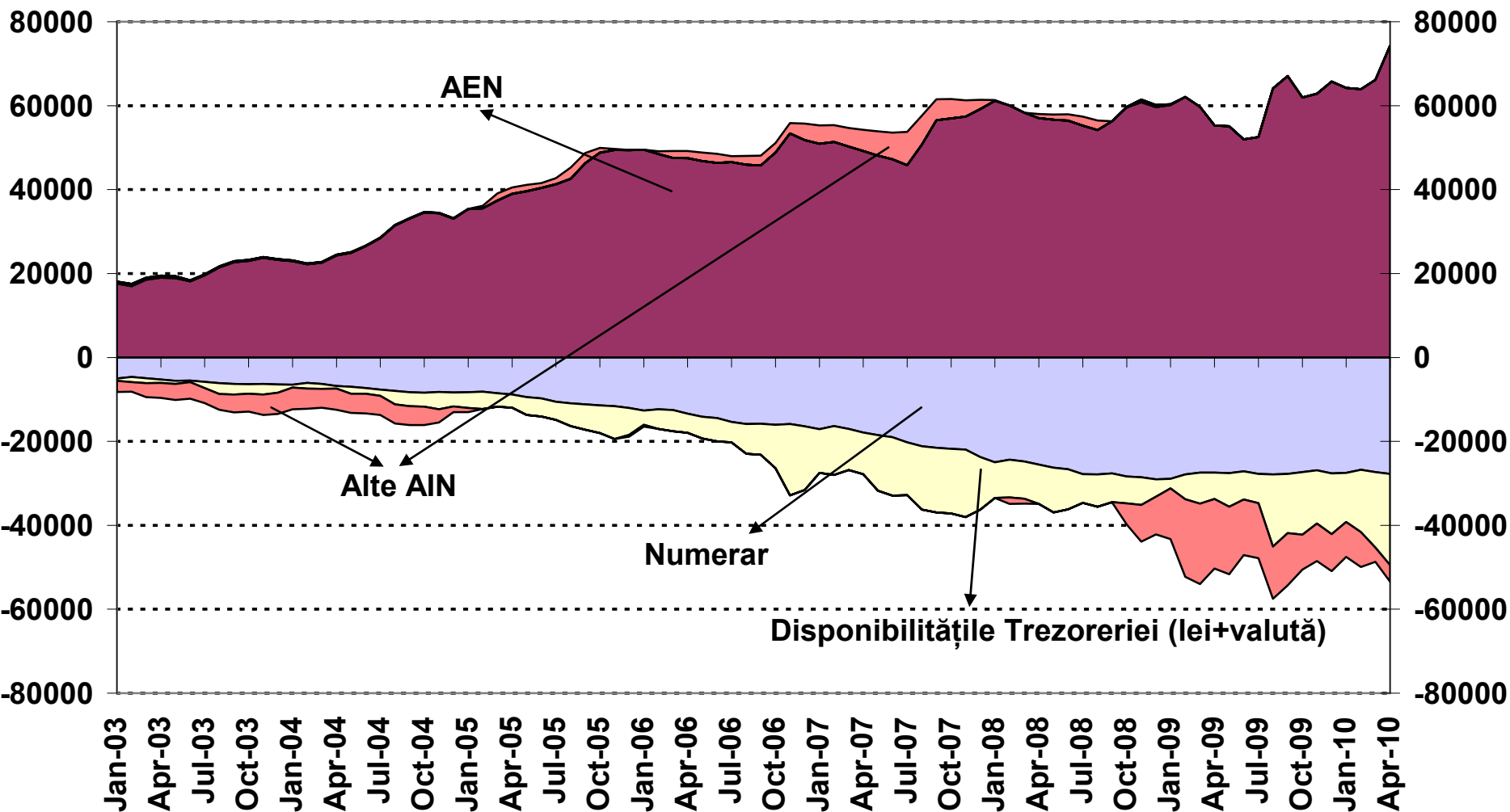
- Rol principal în realizarea decontării finale a tuturor tranzacțiilor financiare din economie (plăți diverse efectuate de clienții băncilor, tranzacții pe piețele financiare, acordarea de credite, plăți la buget, încasări de la buget);
- Rol important în implementarea și transmiterea impulsurilor politicii monetare - funcția principală a băncii centrale;
- Determinanții săi majori: factorii autonomi ai lichidității și instrumentele politicii monetare (cadrul operațional al politicii monetare).

Factorii autonomi ai lichidității

- Toate pozițiile din bilanțul monetar al băncii centrale ce nu reprezintă instrumente de politică monetară; ei generează absorbții/injecții de lichiditate;
- Principalii factori autonomi ai lichidității: (i) activele externe nete (AEN); (ii) numerarul în afara BNR; (iii) Contul Trezoreriei Statului;
- Impact semnificativ asupra gestionării lichidității, fiind surse de (i) incertitudine în evaluarea ofertei și cererii de lichiditate; (ii) fluctuații ample ale lichidității instituțiilor de credit.

Evoluția factorilor autonomi ai lichidității

-mil. RON, medii
aferele perioadelor de
const. a RMO-

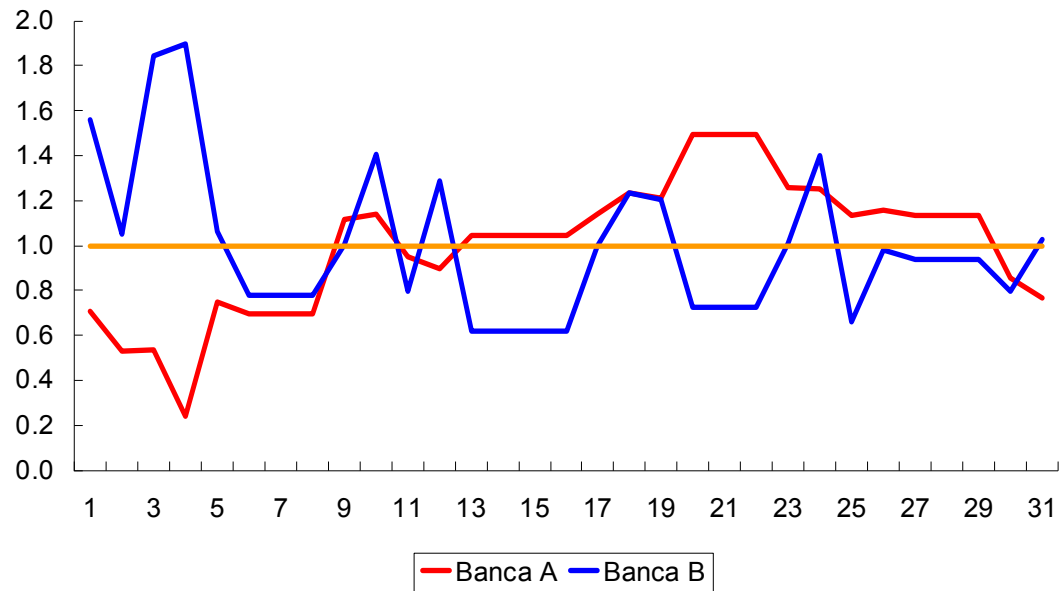
Cadrul operațional al politicii monetare (I)

Mecanismul rezervelor minime obligatorii - are rolul de crește și a face predictibilă cererea de lichiditate a băncilor și implicit de a facilita calibrarea ofertei de lichiditate a băncii centrale; prin caracteristicile sale, are și rol de *buffer* contra diferitelor șocuri neașteptate de lichiditate (nivelul RMO trebuie să se coreleze cu nivelul *working balances*), contribuind astfel la stabilizarea ratelor dobânzilor de pe piața monetară interbancară;

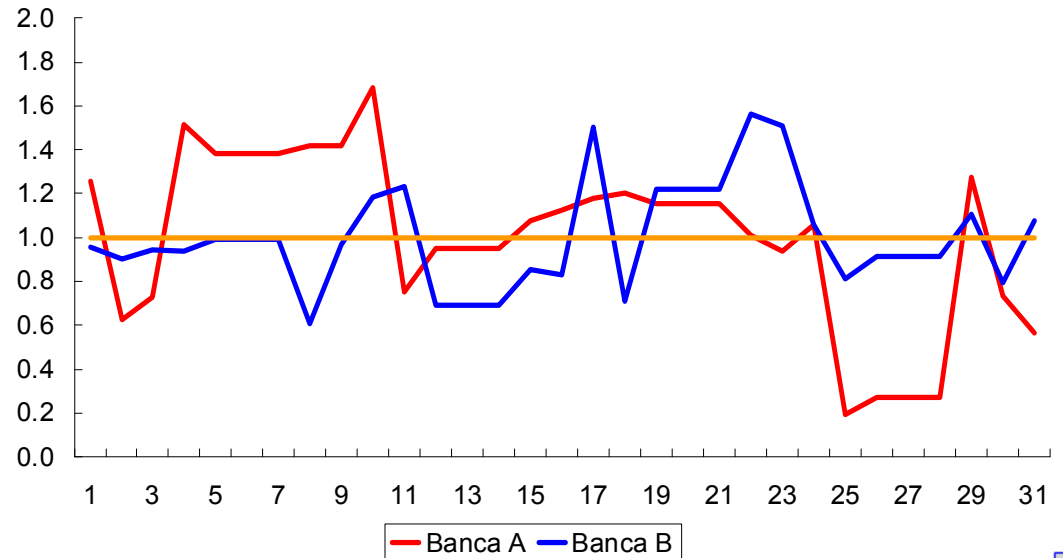
Important: rezervele deținute de bănci în conturile curente deschise la banca centrală nu sunt blocate.

Evoluția zilnică a contului curent în raport cu nivelul prevăzut al RMO

Perioada de constituire: 24 mai - 23 iunie 2009

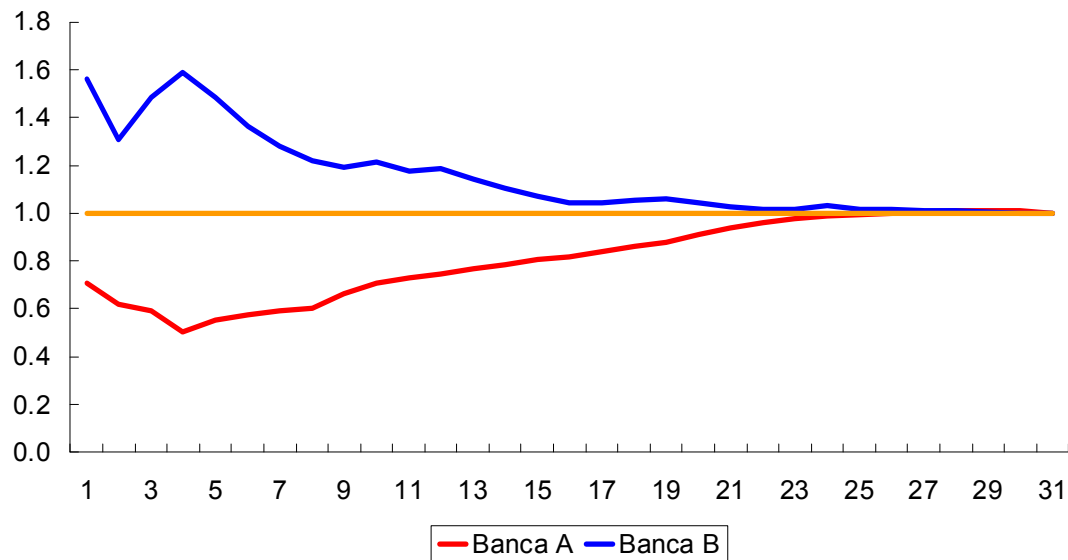

Perioada de constituire: 24 august - 23 septembrie 2009

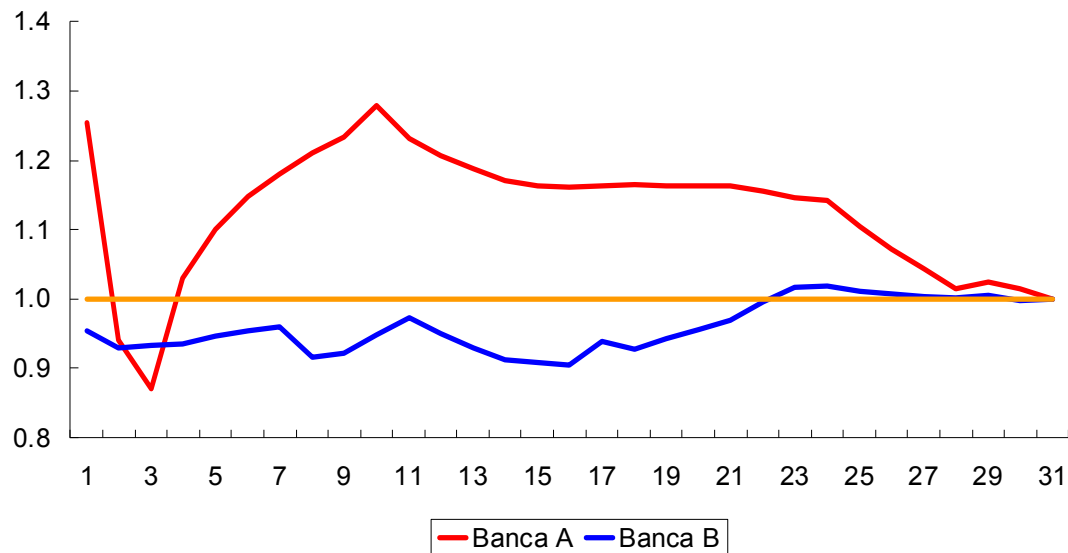

Evoluția valorii medii a contului curent în raport cu nivelul prevăzut al RMO

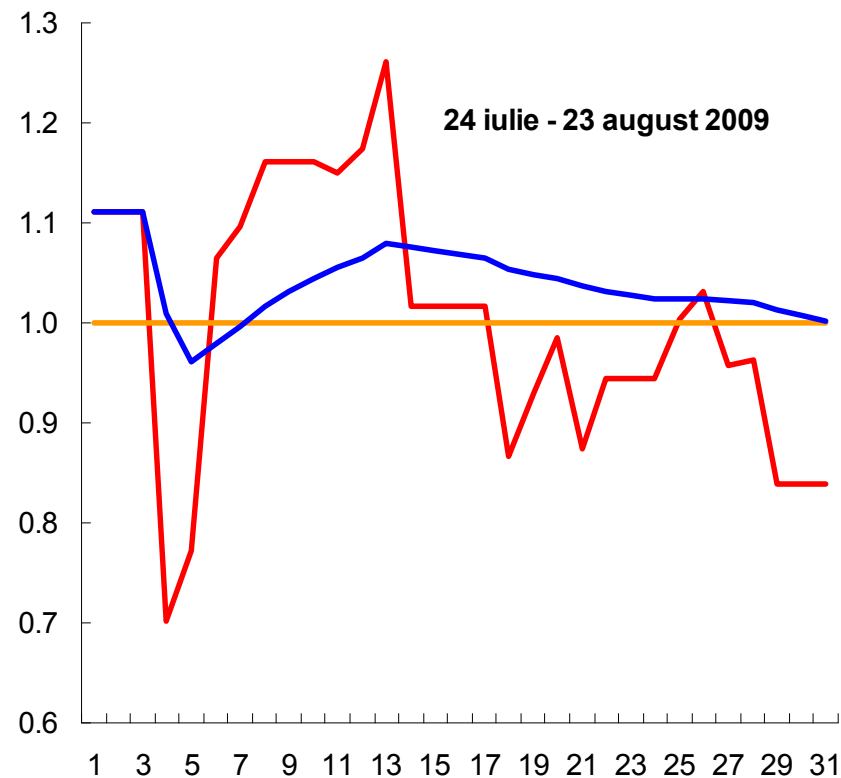
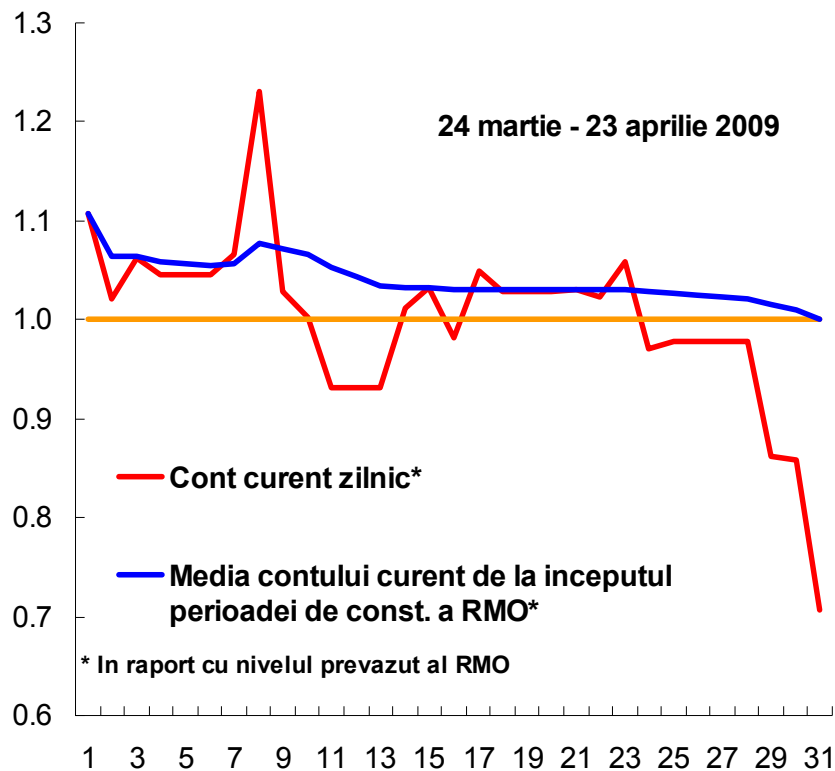
Perioada de constituire: 24 mai - 23 iunie 2009

Perioada de constituire: 24 august - 23 septembrie 2009

Evoluția contului curent al băncilor pe parcursul perioadei de constituire a RMO

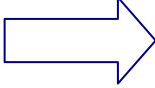

Cadrul operațional al politicii monetare (II)

Operațiunile de piață monetară (operațiuni *open market*)

- cel mai important instrument de politică monetară al BNR
- se realizează la inițiativa băncii centrale, având următoarele funcții:
  - ghidarea ratelor de dobândă;
  - gestionarea condițiilor lichidității de pe piața monetară;
  - semnalizarea *stance*-ului politicii monetare.

Principalele categorii de operațiuni de piață monetară aflate la dispoziția BNR	Efect asupra lichidității din sistemul bancar (+ injecție/ - absorbție)
 Operațiuni repo	+
 Atragere de depozite	-
 Operațiuni reverse repo	-
 Emitere de certificate de depozit	-
 Swap valutar	+/-
Acordarea de credite colateralizate	+
Vanzari/cumparari de active eligibile pt. tranzacționare	-/+

Cadrul operațional al politicii monetare (III)

Facilitățile permanente oferite de BNR – au drept scop:

- (i) absorbirea (facilitatea de depozit), respectiv furnizarea (facilitatea de creditare) de lichiditate pe termen foarte scurt (o zi);
- (ii) semnalizarea *stance*-ului politicii monetare;
- (iii) diminuarea volatilității ratelor dobânzilor pe termen scurt de pe piața monetară interbancară, prin coridorul format de ratele dobânzilor aferente celor două instrumente (în prezent, +/- 4 p.p. în jurul ratei dobânzii de politică monetară).

Gestionarea lichidității din sistemul bancar de către banca centrală

- Definiție: activitate importantă a băncii centrale constând în cuantificarea cererii de lichiditate a sistemului bancar și în furnizarea sau absorbirea volumului adecvat de lichiditate prin intermediul operațiunilor de politică monetară;
- Rol: menținerea obiectivului operațional al politicii monetare la niveluri conforme cu deciziile de politică monetară, prin utilizarea setului de instrumente de politică monetară; în contextul strategiei *inflation targeting* obiectivul operațional (explicit sau implicit) al politicii monetare este rata dobânzii pe termen scurt de pe piața monetară;
- Maniera de realizare: condiționată de poziția netă a lichidității din sistemul bancar, respectiv, de poziția băncii centrale față de acest sistem: de creditor sau de debitor.

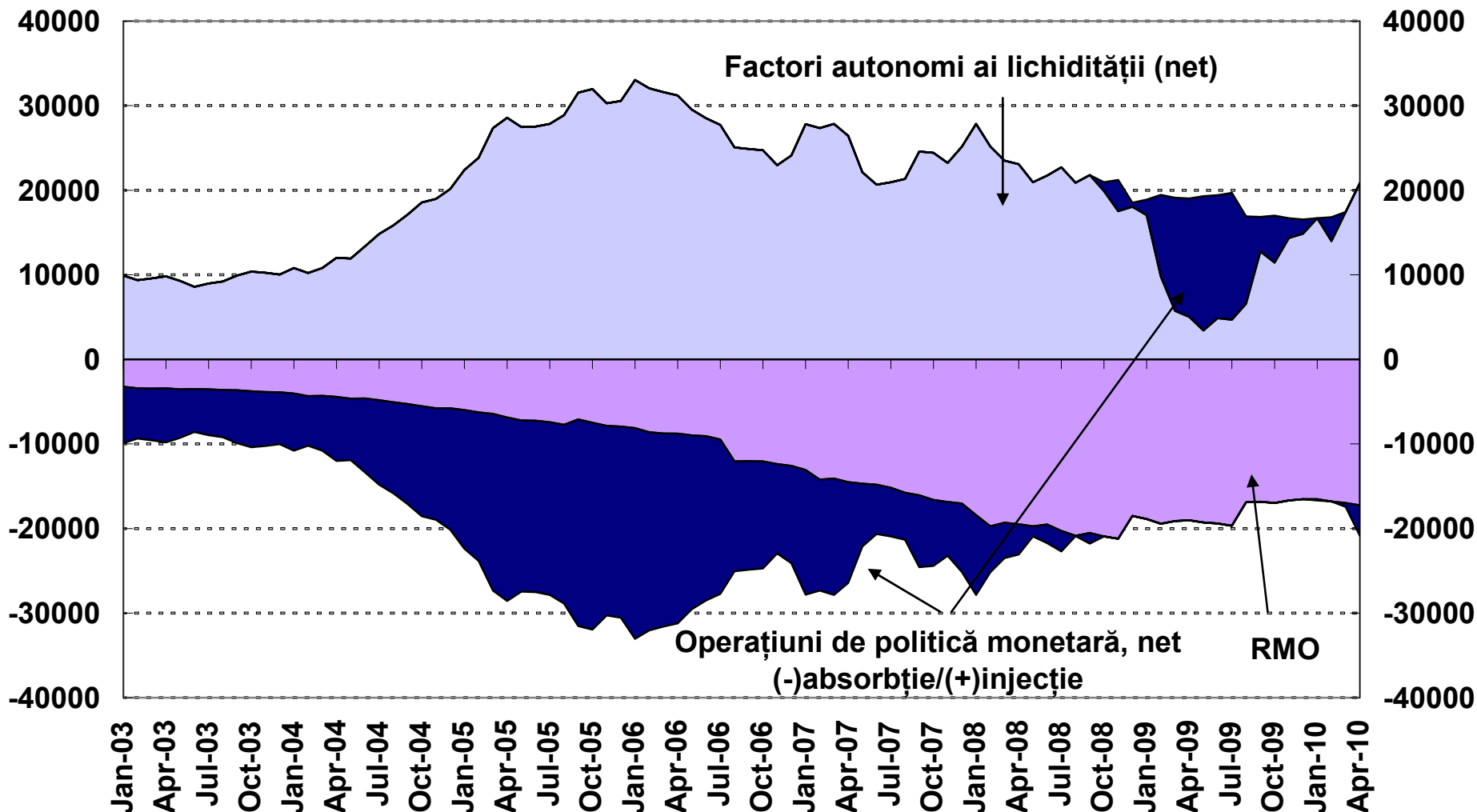
Bilanțul simplificat al băncii centrale

Active	Pasive
A1. Operațiuni de refinanțare a instituțiilor de credit	P1. Plasamente ale instituțiilor de credit la banca centrală
A2. Active externe nete	P2. Disponibilități în conturile curente ale instituțiilor de credit
A3. Alte active interne	P3. Numerar în circulație
	P4. Contul Trezoreriei
	P5. Alți factori autonomi (net)

- Poziția structurală a lichidității (influența netă a factorilor autonomi ai lichidității): $PS = A2 + A3 - P3 - P4 - P5$
- Poziția netă a lichidității (indică sensul și magnitudinea operațiunilor băncii centrale): $PN = PS - P2$

Principalele poziții din bilanțul monetar al BNR

- mil. RON, medii
aferente perioadelor de
const. a RMO -

Gestionarea lichidității de către banca centrală

Cererea

- Factori autonomi (net)
- Rezerve minime obligatorii

Oferta

- Operațiuni open market

=
(pe parcursul
unei
perioade de
menținere a
RMO)

- Facilitatea de depozit

- Facilitatea de creditare

Bilanțul simplificat al băncii centrale*

Active	unitati monetare	Pasive	unitati monetare
Factori autonomi ai lichiditatii		Factori autonomi ai lichiditatii	
Active externe, net	281	Numerar in afara BNR	150
		Contul Trezoreriei	
		in lei	10
		in valuta	85
		Contul curent al bancilor (lei)/RMO lei	80
Instrumente de politica monetara		Instrumente de politica monetara	
Operatiuni repo	40	Atragere de depozite	
Facilitatea de creditare	5	Operatiuni reverse repo	
		Facilitatea de depozit	1
	326		326

Oferta		Cererea	
Operatiuni de piata monetara (net)	40	Factori autonomi (net)	-36
Facil. creditare	5	Nivel prevazut al RMO lei	80
		Facil. depozit	1
	45		45

* date ipotetice

Bilanțul simplificat al băncii centrale* (2)

Active	un. mon.	Plati catre buget	BNR: repo	Plati de la buget	BNR: rev. repo	Pasive	un. mon.	Plati catre buget	BNR: repo	Plati de la buget	BNR: rev. repo
Factori autonomi ai lichiditatii						Factori autonomi ai lichiditatii					
Active externe, net	281					Numerar in afara BNR	150				
						Contul Trezoreriei					
						in lei	10	+30		-20	
						in valuta	85				
						Contul curent al bancilor (lei)	80	-30	+30	+20	-20
Instrumente de pol. mon.						Instrumente de politica monetara					
Operatiuni repo	40		+30			Atragere de depozite					
Facil. de creditare	5					Operatiuni reverse repo					+20
						Facilitatea de depozit	1				
	326	326	356	356	356		326	326	356	356	356
Oferta						Cererea					
Operatiuni de piata monetara (net)	40		+30		-20	Factori autonomi (net)	-36	+30		-20	
Facil. creditare	5					Nivel prevazut al RMO	80				
	45	45	75	75	55	Facil. depozit	1				
							45	75	75	55	55

* date ipotetice

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Bilanțul simplificat al băncii centrale* (3)

Active	un. mon.	Emis. fx MFP	Plati de la buget 1/	Alt /2	Pasive	un. mon.	Emis. fx MFP	Plati de la buget 1/	Alt /2
Factori autonomi ai lichiditatii					Factori autonomi ai lichiditatii				
Active externe, net	281	+30		-30	Numerar in afara BNR	150			
					Contul Trezoreriei				
					in lei	10		+30 // -30	
					in valuta	85	+30	-30	
					Contul curent al bancilor (lei)	80		+30	-30
Instrumente de pol. mon.					Instrumente de politica monetara				
Operatiuni repo	40				Atragere de depozite				
Facil. de creditare	5				Operatiuni reverse repo				
					Facilitatea de depozit	1			
	326	356	356	326		326	356	356	326
Oferta					Cererea				
Operatiuni de piata monetara (net)	40				Factori autonomi (net)	-36		-30	+30
Facil. creditare	5				Nivel prevazut al RMO	80			
					Facil. depozit	1			
	45	45	45	45		45	45	15	45

1/ MFP schimba valuta la BNR, alimenteaza ct. in lei si apoi injecteaza suma respectiva.

2/ Alternative de drenare a excedentului de lichiditate generat de injectia Trezoreriei.

Provocări actuale la adresa gestionării lichidității de către banca centrală

1. Adecvarea cadrului operațional al politicii monetare și a manierei de gestionare a lichidității din sistemul bancar din perspectiva:
  - obiectivului politicii monetare vizând ancorarea anticipațiilor inflaționiste și asigurarea sustenabilității dezinflației simultan cu crearea condițiilor pentru redresarea pe baze sănătoase a activității de creditare și implicit a economiei
  - asigurării funcționării fără tensiuni (ordonate) a pieței monetare

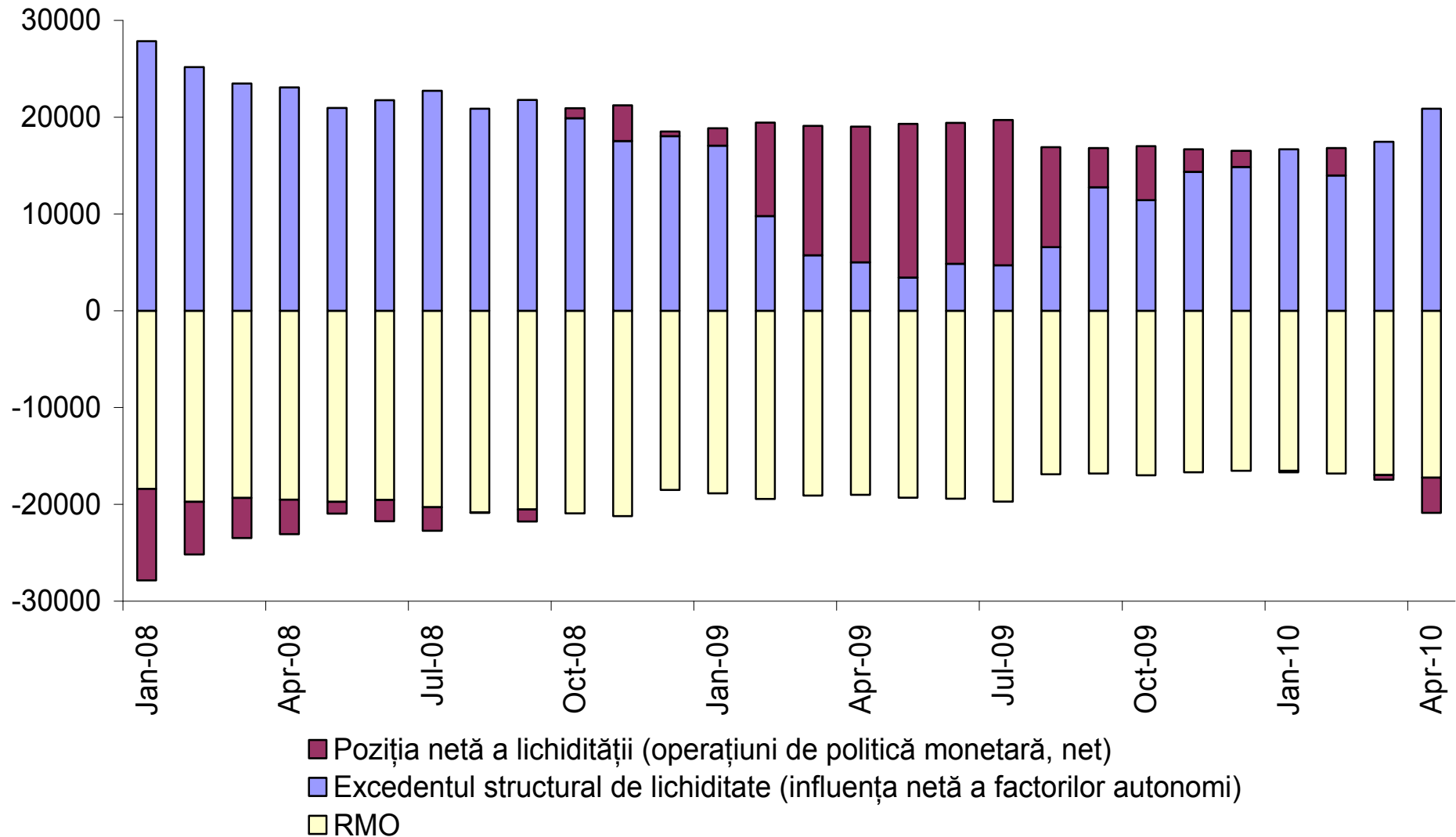
Provocarea este amplificată de:

- Revenirea recentă a băncii centrale în poziția de debitor net față de sistemul bancar, excedentul net de lichiditate din sistemul bancar menținându-se deocamdată la valori relativ scăzute
- Manifestarea unor imperfecțiuni ale mecanismului de transmisie monetară – unele chiar accentuate de efectele crizei globale – necesitând susținerea procesului de corecție descendentă a ratelor dobânzilor practicate de bănci în relațiile cu clienții nebancari, dar și evitarea exacerbării volatilității cursului de schimb al leului
- Creșterea puternică a volatilității și impredictibilității mișcărilor factorilor autonomi ai lichidității
- Tendința de ușoară îngustare a pieței monetare interbancare conturată recent

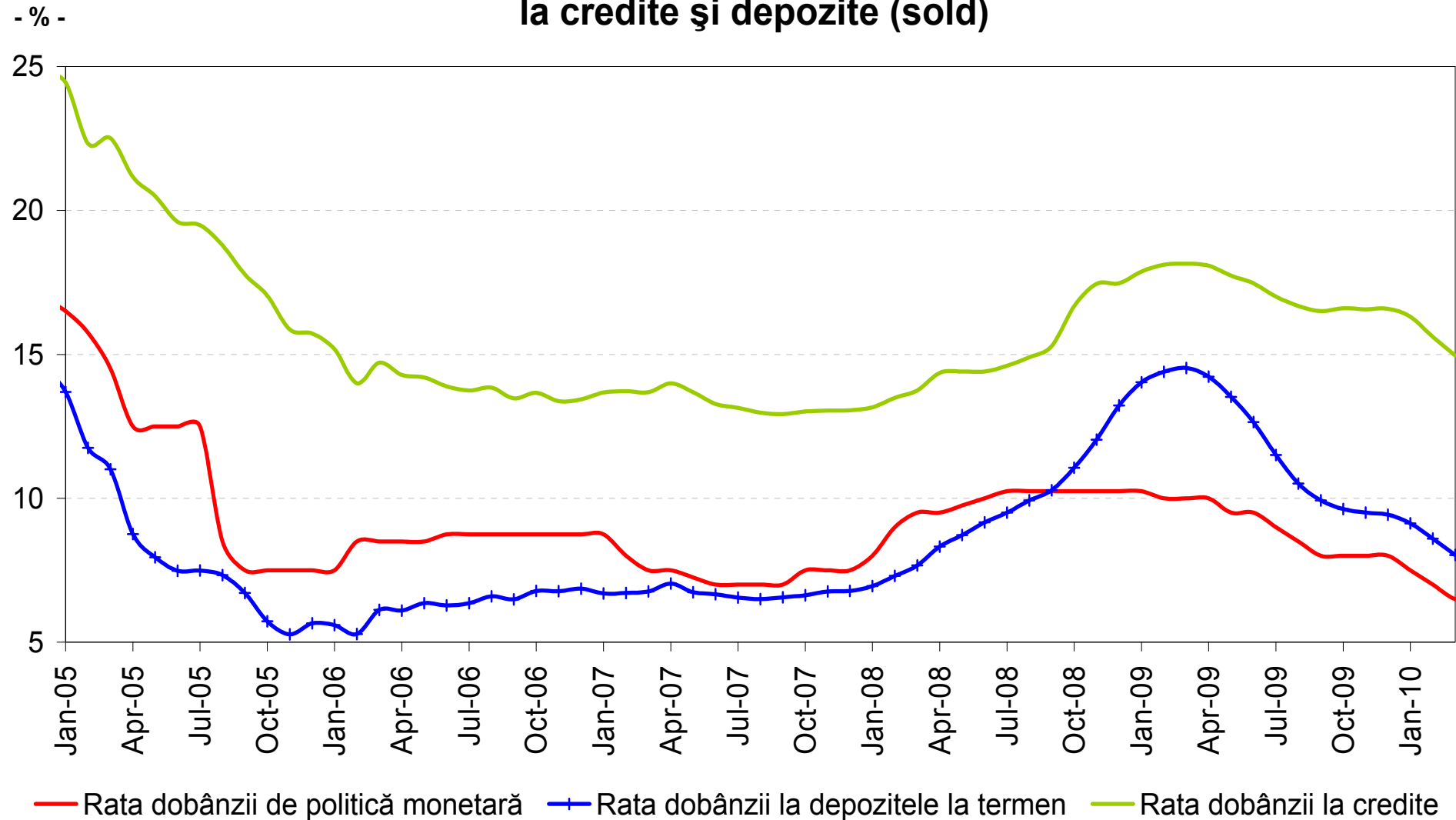
2. Armonizarea graduală a acestui cadru cu cel al BCE.

- mil. RON, medii aferente
 perioadelor de const. a
 RMO -

Evoluția lichidității nete a sistemului bancar

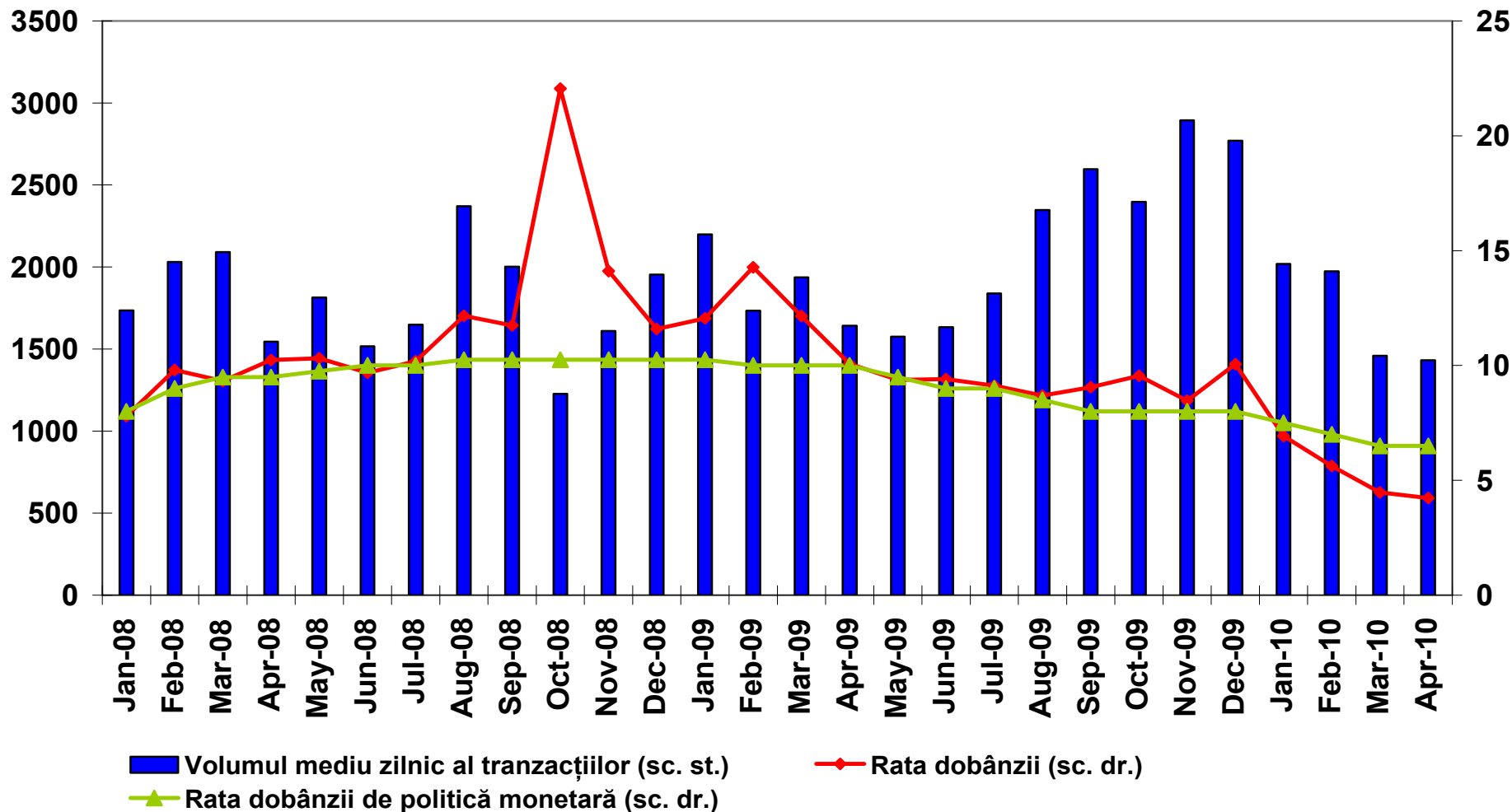
Evoluția ratei dobânzii de politică monetară și a ratelor dobânzilor la credite și depozite (sold)

Ratele dobânzilor și volumul tranzacțiilor pe piața monetară interbancară

- mil. RON -

-%-

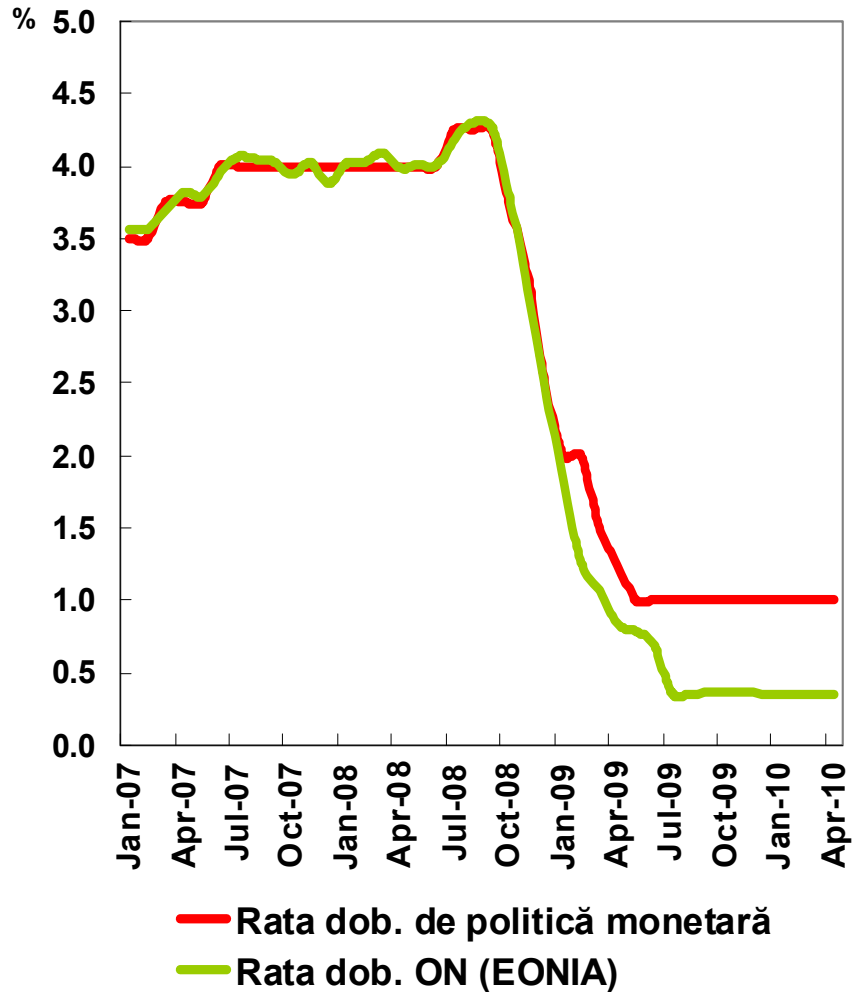

■ Volumul mediu zilnic al tranzacțiilor (sc. st.)
▲ Rata dobânzii de politică monetară (sc. dr.)

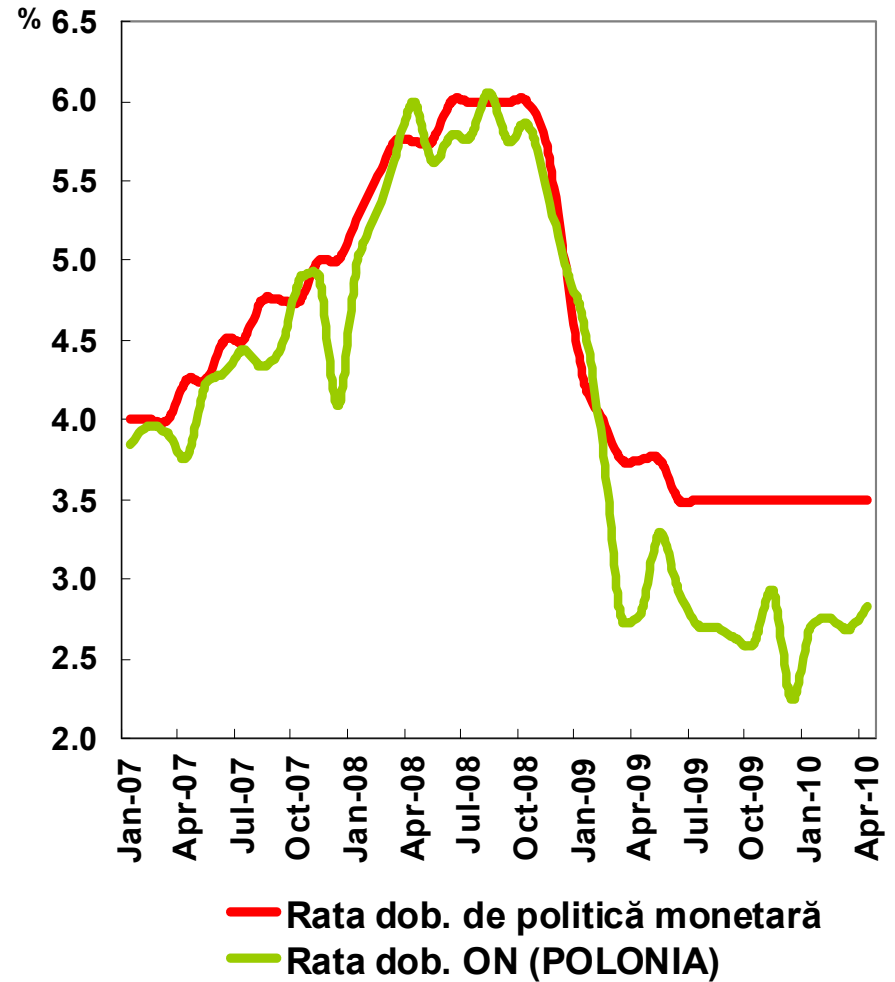
◆ Rata dobânzii (sc. dr.)

Ratele dobânzilor

Zona euro

Polonia

Provocări actuale la adresa gestionării de către bănci a lichidității proprii (1)

1. Distribuția asimetrică a lichidității din sistem:
  - (i) bănci aflate în poziție netă excedentară;
  - (ii) bănci aflate în poziție netă de deficit.
2. Creșterea continuă a cererii de rezerve a băncilor destinată efectuării plăților zilnice decontate prin REGIS (*working balances*)
3. Constrângeri exercitate asupra redistribuirii eficiente a lichidității pe piața monetară (interbancară și a titlurilor de stat):
  - (i) amplitudinea mare și predictibilitatea insuficientă a fluctuațiilor factorilor autonomi ai lichidității;
  - (ii) incertitudini ale operatorilor privind condițiile lichidității - curente și pe termen scurt;

Provocări actuale la adresa gestionării de către bănci a lichidității proprii (2)

- (iii) manifestarea efectelor unor șocuri exogene (injecții ireversibile de lichiditate efectuate de Trezorerie pe seama disponibilităților în valută; creșterea volumului operațiunilor derulate de nerezidenți pe piața valutară interbancară);
- (iv) caracterul insuficient al informațiilor de care dispun băncile referitoare la situația lichidității din sistemul bancar;
- (v) factori de natură instituțională (existența limitelor de expunere între operatori);
- (vi) insuficienta abilitate a băncilor în a-și gestiona lichiditatea;
- (vii) manifestarea până de curând a unei reticențe de tranzacționare pe piața secundară a titlurilor de stat, inclusiv datorită caracterului incomplet al cadrului de reglementare – problemă aflată în curs de soluționare.

4. Derularea procesului de ajustare a bilanțurilor și de reducere a raportului credite-depozite

Structura poziției nete a lichidității sistemului bancar (media perioadelor de constituire a RMO)

2009

Bănci cu deficit de lichiditate (19)
-10600 mil. RON

Operațiuni cu BNR (net)
-8744 mil. RON

Operațiuni interbancare(net)
-1856 mil. RON

Bănci cu excedent de lichiditate (22)
1577 mil. RON

Operațiuni cu BNR (net)
-279 mil. RON

Operațiuni interbancare(net)
1856 mil. RON

2010

(ianuarie-aprilie)

Bănci cu deficit de lichiditate (14)
-3721 mil. RON

Operațiuni cu BNR (net)
-808 mil. RON

Operațiuni interbancare(net)
-2913 mil. RON

Bănci cu excedent de lichiditate (26)
4075 mil. RON

Operațiuni cu BNR (net)
1162 mil. RON

Operațiuni interbancare(net)
2913 mil. RON